

МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО

Навчально-науковий інститут соціально-педагогічної та мистецької освіти

Кафедра дошкільної освіти і соціальної роботи

КВАЛІФІКАЦІЙНА (ДИПЛОМНА) РОБОТА

на здобуття ступеня вищої освіти «Магістр»

на тему **«Традиції родинно-побутової культури як засіб морального
виховання дітей старшого дошкільного віку»**

Виконала: здобувачка вищої освіти

М122-с групи

012 Дошкільна освіта

ОП: Дошкільна освіта. Початкова освіта.

Плюйко Анастасія Олексіївна

Керівник: кандидат педагогічних наук,
старший викладач

Солонська Альона Артурівна

Рецензент: доктор пед. наук, професор кафедри
початкової і спеціальної освіти Шевченко Ю.М.

Запоріжжя, 2023 р.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ МОРАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ.....	7
1.1 Сутність морального виховання дітей старшого дошкільного віку.....	7
1.2 Родинно-побутові традиції та сімейна обрядовість.....	20
РОЗДІЛ 2. ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ МОРАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБОМ ТРАДИЦІЙ РОДИННО-ПОБУТОВОЇ КУЛЬТУРИ.....	37
2.1 Особливості використання традицій родинно-побутової культури для морального виховання дітей старшого дошкільного віку.....	37
2.2 Методичні рекомендації використання традицій родинно-побутової культури як засобу морального виховання дітей старшого дошкільного віку.....	49
ВИСНОВКИ.....	58
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	60
ДОДАТКИ.....	68

АНОТАЦІЯ

Плюйко Анастасія Олексіївна. Магістерська робота: **«Традиції родинно-побутової культури як засіб морального виховання дітей старшого дошкільного віку»** виконана на кафедрі дошкільної освіти і соціальної роботи Навчально-наукового інституту соціально-педагогічної та мистецької освіти Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького.

Науковий керівник: кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри дошкільної освіти і соціальної роботи Солонська Альона Артурівна.

У роботі проаналізовано наукову літературу з проблеми дослідження та з'ясовано стан опрацювання питання морального виховання дітей старшого дошкільного віку. Визначено поняття «моральне виховання». Охарактеризовано особливості родинно-побутових традицій та сімейної обрядовості.

Теоретично обґрунтовано особливості дослідження стану морального виховання дітей старшого дошкільного віку. Розроблено методичні рекомендації використання традицій родинно-побутової культури як засобу морального виховання дітей старшого дошкільного віку.

Ключові слова: моральне виховання, діти дошкільного віку, родинно-побутова культура, традиції.

SUMMARY

Pliuiko Anastasiia. Master's thesis: "Traditions of family and domestic culture as a means of moral education of children of older preschool age" was performed at the Department of Pre-School Education and Social Work of the Educational and Scientific Institute of Socio-Pedagogical and Artistic Education of Melitopol Bohdan Khmelnytsky State Pedagogical University.

Scientific adviser: candidate of pedagogical sciences, senior lecturer of the department of preschool education and social work Solonska Alona.

The work analyzed the scientific literature on the research problem and clarified the state of development of the issue of moral education of older preschool children. The concept of "moral education" is defined. Features of family traditions and family rituals are characterized.

The peculiarities of the study of the state of moral education of children of older preschool age are theoretically substantiated. Methodical recommendations for the use of traditions of family culture as a means of moral education of children of older preschool age have been developed.

Key words: *moral education, children of preschool age, family culture, traditions.*

РЕФЕРАТ

магістерської роботи на тему:

«Традиції родинно-побутової культури як засіб морального виховання дітей старшого дошкільного віку»

Студентки магістратури: Плюйко Анастасія Олексіївна.

Науковий керівник: кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри дошкільної освіти і соціальної роботи Солонська Альона Артурівна.

Актуальність. Сім'я – природне і найбільш стійке формування людського суспільства, яке акумулює в собі всі його ознаки. Завжди сім'я виступала як найкращий колективний вихователь і тримач вищих національних ідеалів. В Україні завжди існував культ родини, культ рідного дому та глибока повага до батьків і свого роду.

Моральне виховання дошкільників в Україні за допомогою традицій родинно-побутової культури є актуальним з кількох причин. Тож розглянемо їх, основною причиною є збереження культурної спадщини. Традиції родинно-побутової культури є частиною національної спадщини і відображають історію та цінності українського народу. Використання цих традицій у моральному вихованні дозволяє дітям поглиблювати зв'язок із своїм культурним корінням. Зважаючи на реалії сьогодення, актуальність цього питання стоїть на першому місці серед проблем морально-побутового виховання.

Дошкільний вік – це період, коли сім'я відіграє ключову роль у формуванні особистості. Тож сімейне оточення є другою причиною. Залучення традицій родинно-побутової культури допомагає створити позитивне та підтримуюче середовище для виховання дітей в дусі моральності.

Цінності та етика є наступною причиною актуальності цієї теми. Традиції родинної культури найчастіше містять у собі важливі моральні цінності та етичні принципи. Вони надають дітям можливість вивчати та

усвідомлювати правила співіснування у суспільстві, взаємоповагу, чесність, терпимість, інші соціальні та етичні норми.

Також використання традицій у вихованні надає можливість контекстуалізувати моральне виховання, роблячи його більш доступним та значущим для дітей. Дитина може більше асоціювати цінності та норми з конкретними прикладами з її власного досвіду.

Саме зараз час звернутися до багатого джерела народного педагогічного досвіду та розглянути історично утвержені тенденції у формуванні та розвитку української сім'ї. Слід зазначити, що традиційно виховання вважалося прерогативою сім'ї, а не навчального закладу чи оточуючого середовища. Глибокий аналіз історії розвитку та устрою традиційної української родини безперечно допомагає зрозуміти її значущий педагогічний потенціал. Розмаїття підходів та засобів виховання, яке надає історія, може служити важливою частиною сучасної педагогіки.

Головна цінність та специфіка сімейного виховання в тому, що воно не належить до чітко прописаних педагогічних норм, а є індивідуальним бо відбувається в контексті життя самої родини, на основі прикладу батьків, і передусім на основі традиційної родинно-побутової культури.

Тому набуває все більшої актуальності потреба звертатися до нескінченного джерела народної педагогіки та розглядати історично виокремлені методи виховання в українській родині, які втілюються в народних традиціях, звичаях та обрядах. Тільки детальне їх вивчення може сприяти розв'язанню сучасних сімейних проблем і завдань батьківської педагогіки, а також формуванню національної системи родинного виховання, наукового передбачення перспектив укріплення родини та підвищення її ролі у вихованні дітей та молоді.

Проблемами української сім'ї, вивченням народних традицій та обрядовості займалися К. Ушинський, М. Стельмахович, О. Любар, В. Сухомлинський, А. Макаренко. Але суть та значення народних традицій у

роботах українських педагогів досліджені та висвітлені ще недостатньо. Тому ця тема потребує подальшого вивчення та дослідження.

Об'єкт дослідження – процес морального виховання дітей дошкільного віку.

Предмет дослідження – родинно-побутова культура як засіб морального виховання дітей старшого дошкільного віку.

Мета дослідження: теоретично обґрунтувати та розробити методичні рекомендації використання традицій родинно-побутової культури як засобу морального виховання дітей старшого дошкільного віку.

Досягнення поставленої мети передбачає вирішення наступних **завдань** дослідження:

1. Проаналізувати поняття «моральне виховання», особливості морального виховання дітей старшого дошкільного віку.

2. Розглянути традиції родинно-побутової культури як засобу морального виховання дітей старшого дошкільного віку.

3. Теоретично обґрунтувати особливості дослідження стану морального виховання дітей старшого дошкільного віку.

4. Розробити методичні рекомендації використання традицій родинно-побутової культури як засобу морального виховання дітей старшого дошкільного віку.

Загальний зміст

У вступі розкривається актуальність дослідження, визначено об'єкт, предмет, мету дослідження, сформульовано основні завдання, визначено сутність основних понять дослідження.

У першому розділі – «Теоретичні аспекти морального виховання дітей старшого дошкільного віку» проаналізовано наукову літературу з проблеми дослідження та з'ясовано стан опрацювання питання морального виховання дітей старшого дошкільного віку. Визначено поняття «моральне виховання». Охарактеризовано особливості родинно-побутових традицій та сімейної обрядовості.

У другому розділі – «Практичні аспекти морального виховання дітей старшого дошкільного віку засобом традицій родинно-побутової культури», визначено та обґрунтовано особливості дослідження стану морального виховання дітей старшого дошкільного віку. Розроблено методичні рекомендації використання традицій родинно-побутової культури як засобу морального виховання дітей старшого дошкільного віку.

За результатами дослідження сформульовані висновки

В сучасному суспільстві родинно-побутові традиції визнаються важливим елементом соціалізації та морального виховання дітей. Історично склалося так, що вони є фундаментальними складовими сімейного життя, впливаючи на розвиток характеру, цінностей та поглядів молодших членів родини.

Родина виступає основним соціальним оточенням для дитини, де формуються перші уявлення про норми та моральні принципи. Родинно-побутові традиції надають структуру та стабільність сімейному життю, створюючи особливий контекст для виховання відповідальності, взаєморозуміння та взаємоповаги. Однією з ключових функцій родинно-побутових традицій є передача цінностей та моральних принципів від покоління до покоління. Вони визначають стандарти поведінки та вчать дітей розрізняти добро від зла. Зокрема, участь у сімейних обрядах та святкуваннях сприяє виникненню в дітей розуміння важливості справедливості, терпіння та інших моральних цінностей. Родинні традиції допомагають розвивати соціальні навички дітей, такі як спілкування, співпраця та розвиток взаєморозуміння. Взаємодія під час виконання сімейних традицій сприяє формуванню комунікативних навичок, необхідних для ефективного взаємодії в суспільстві.

Використання традицій родинно-побутової культури є важливим компонентом морального виховання дітей старшого дошкільного віку. Родина виступає не лише місцем дозвілля, а й осередком, де формуються основи моральності та людських цінностей. Сприяючи розвитку цих

аспектів, батьки створюють стійкі основи для формування моральної особистості своєї дитини.

Отримані в процесі дослідження результати можуть бути використані у педагогічній діяльності закладів дошкільної освіти, у післядипломній підготовці та перепідготовці педагогічних кадрів.

Рік виконання магістерської роботи – 2022-2023 н.р.

Місце виконання – кафедра дошкільної освіти і соціальної роботи Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького.

Кваліфікаційна (магістерська) робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи становить 93 сторінки. Список використаних джерел містить 85 найменувань. Робота містить таблиці, рисунки, додатки.